

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

---

7. köide Tallinnas, teisipäeval 6. oktoobril 1925. Nr. 41 (135)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

H. Tomp: Kuidas edeneb elukinnitustegevus
meil ja mujal

J. T-n.: Meie era-aktsiapankade ühe operat-
siooni puhul.

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Väike-veski omanikkude kuulutused, seletused ja tõendused ei või ümber lükata tõeasja, et meie veskid kõige suuremad ja moodsamad Eestis on.

Sellepärast ei ole meil ka tarvis olnud maisi sisse vedada ja saladuseks pidada, millest meie jahu valmistatakse, kuid meil on alati võimalus olnud ainult

võltsimata, kõrgeväär- tuslist toitvat kaupa

mööduka hinnaga pakkuda.

1. Meie jahu tarvitatakse igalpool, kus jahu ümber töötatakse ja mitte ainult mõnes üksikus leivaäris.

Jahud müüakse ainult tehaste nime ja plommiga varustatud kottides. Saadaval igas paremas koloniaal-kaupluses ja tarbekorral pealadus: Jaama nr. 1.

2. Meie heamaitsevat ja hästiküpsetud leiba nõutakse igal pool, kus leiba süüakse; juhtumisel kus seda saada ei ole, soovitame seda otsekohe meie leivavabriku juures olevast ladust võtta.

Leivavabrik seisab tervishoiu arsti valve all.

Meie juures võib tarvitaja ennast igal ajal sellega tutvustada, millest ja kuidas meie saaduseid valmistatakse.

A.-S.

„Rotermanni tehased“

Jaama nr. 1, tel. 34-01 kuni 34-05.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
 pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

7. köide. Tallinnas, teisipäeval, 6. oktoobril 1925. Nr. 41 (135)

Sisu: Toimetuse kommentaar. H. Tomp: Kuidas edeneb elukinnitustegevus meil ja mujal? J. T.-n.: Meie era-aktsiapankade ühe operatsiooni puhul. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 5. oktoobril 1925. a.

E. T. K. ja tarvitajate ühistegevus. Omas 1924. a. aruandes ütleb E. T. K. juhatus, et tarvitajate ühistegevus Eesti rahvamajanduses aasta aastalt ikka tähtsama seisukoha omab. Järkjärgult läheb rahva varustamine tarbeainetega erakaubanduse käest tarvitajate ja nende poolt loodud ühistegeliste ühisuste kätte.

Ühisuste läbimüükisid vaadeldes ei saa mitte salata, et läbimüük kasvab jõudsalt — 1922. a. oli see 1,6 miljardi mk., 1923. a. 2,0 miljardi ja 1924. a. 2,4 miljardi. Mitte nii jõudsalt ei ole kasvanud E. T. K. liigeteühisuste arv, mis oli 1922. a. — 255, 1923. a. — 263 ja 1924. a. 268. Kuid nähtavasti kasvab ühisuste majandusline jõud, sest nende kaupluste võrk laieneb kiiremalt kui ühisuste arv. Kaupluste arv oli vastavalt 1922. — 269, 1923. — 294 ja 1924. — 323.

Ometi näivad ühisused teatud sisemist kriisi põdema, mis avalikuks tuleb nende liigete arvu kahanemises, sest samadel aastatel oli ühisuste liigete arv vastavalt 94.732, 89.197 ja 78.547.

Ühisuste tegevuse kasvamisest annab selget tunnistust muu seas ka nende jaotus läbikäigu suuruse järele. Arvates väikesteks ühisusteks ühisused läbimüügiga kuni 4 milj. mk., keskmisteks 4–16 milj. margaga ja suurteks ühisused läbimüügiga üle 16 milj., saame nende ühisuste kohta, kes E. T. K.-le korralikult aruandeid saatnud, järgneva kokkuvõtte.

	Nengest läbimüügiga protsentides			
	Ühisuste arv	kuni 4 milj.	4–16 milj.	üle 16 milj.
1922. a.	208	63,0	27,9	9,1
1923. „	208	56,2	30,7	13,0
1924. „	218	49,1	36,2	14,7

Sellest on selgesti näha, kuidas kesk-
 miste ja suurte ühisuste arv kasvab.

Teiselt poolt tekkib aga küsimus, missugust osa etendab E. T. K. tarvitajate ühisuste keskvarustajana, ning siin ei ole kahjuks üldandmed viimase aasta eest mitte nii soodsad kui eelmistel aastatel.

E. T. K. läbimüük oli kõige suurem 1922. a. Viimase kahe aasta jooksul ei ole ta suurenenud. Ta on küll osalt oma sihti muutnud selles mõttes, et E. T. K. praegu suurema protsendi kui ennemalt oma läbikäigust müüb oma liigetele. Nimelt oli:

E. T. K. läbimüük ja müük liigetele (milj. markades)

	Läbimüük	Müük liigetele	Müük liigetele protsendis üldlääbimüügist	Ühisuste ostud E. T. K. ühis. läbimüügist
1922.	1539	689	43,8	44,0
1923.	1213	956	79,2	46,9
1924.	1215	981	80,6	40,6

Sellest tabelist järgneb, et E. T. K. ikka suuremal ja suuremal määral sõna otseskoohes mõttes oma liigete varustajaks muutub, nii et näiteks viimasel aastal üle $\frac{4}{5}$ kogu läbimüügist tegid välja liigete ostud, kuid ühtlasi näitab viimane rida, et ühisuste müük võrdlevalt kiiremini kasvab kui nende ostud E. T. K.-lt — et järjekulult ühisuste ärarippuvus E. T. K.-st väheneb. Tegelikult on selles suunas arvatavasti E. T. K. kriis suurem kui eelmised arvud näitavad, sest osa ühisuste ostudest E. T. K. kaudu on teatud mõttes sunduslikud, kuna E. T. K. oma liigetele teatavasti riikliste ja poolriikliste krediitide andmisel vahetalitaja on. See on asja üks külg.

Teiselt poolt ei ole viimasel aastal aruandvate ühisuste keskmine ostuprotsent arvates läbimüügist E. T. K.-st mitte enam kasvanud, vaid kaalub enam kahanemise poole. Nii ostsid ühisused ümmarguselt E. T. K.-st:

1921. a. - 47⁰/₀ läbimüügist
 1922. „ - 51⁰/₀ „
 1923. „ - 57⁰/₀ „
 1924. „ - 53⁰/₀ „

Nii võib teatud seisakut tähele panna ühisuste ostuprotsendi tõusust E. T. K.-st (keskarvud on kalkuleeritud kokkuvõtete järele. „Eesti Majanduse“ viiendas köites, lhk. 583, ning viimase aasta andmed alamaltoodud tabeli põhjal.

Kokkuvõtte ühisuste läbikäigu suuruse ja ostuprotsendi järele E. T. K.-st annab 1924. a. jooksul järgneva pildi:

E. T. K. liigete jaotus läbimüügi suuruse ja ostuprotsendi järele.

Ühisused läbimüügisga	Ostud E. T. K.-st 0 ⁰ / ₀ läbimüügist:										Kokku	Keskmine protsent läbimüügist
	0-1 milj.	1-2 „	2-4 „	4-8 „	8-16 „	16-32 „	32-64 „	64-128 „	128	Kokku		
alla 10	3	4	4	4	5	7	2	3	1	10	17	84
10-20	1	2	2	2	3	10	7	4	3	4	41	55
20-30	3	2	10	4	3	15	10	4	4	2	49	57
30-40	3	2	4	3	8	7	5	2	2		44	54
40-50	4	1	4	5	8	7	2				35	46
50-60	4	3	3	3	4	6					16	41
60-70	1	3	1	3	4						9	36
70-80	2	2	3	3	1	3					6	27
80-90	2	1	1	1	1						1	25
90-100	1	1	1	1	1						1	25
Kokku	12	5	18	27	24	45	37	24	10	16	218	53
Keskmine läbimüük (milj.)	23	45	11	5	7	6	5	3	2 ¹ / ₂	alla 1 milj.		

Tabelist on selgesti näha, kuidas ühisuste läbimüügi suurus mõjub ostude peale E. T. K.-lt - mida väiksem ühisus, seda rohkem ostab ta võrdlevalt E. T. K.-lt, mida

suurem - seda vähem. Teiselt poolt paistab silma kui kõrvaldada ühisused juhuslike ostudega E. T.-lt alla 10⁰/₀, kuidas ühisuste eneste läbimüük seda suurem on, mida vähem nad E. T. K.-lt ostavad. Nii oleks tähendada, et sedamööda kuidas ühisuse läbimüük kasvab, vähenevad võrdlevalt selle ostud E. T. K.-lt, teiste sõnadega, E. T. K. ei suuda nähtavalt suurkaubandust ühisuste varustajana mitte välja tõrjuda, olgugi, et ta ühes ühisuste läbimüügi arenemisega oma läbimüüki suurendada võib.

Liigete suuruse ja ostude vahekorra üldist tendentsi viimase kolme aasta jooksul näitab alamaltoodud kokkuvõtlik tabel, millest näha on, kuidas suure müügi ühisused oma ostuprotsendi suhtes E. T. K.-st aasta aastalt madalamale libisevad. Isegi keskmiste ühisuste juures võib seda tendentsi viimasel aastal märgata.

Ühisuste jaotus 0⁰/₀ läbimüügi suuruse ja ostuprotsendi järele E. T. K.-st aastatel 1922-24.

Kokku	1922. a.					1923. a.					1924. a.				
	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e	a	b	c	d	e
0,001	4,71	1,65	5,92	0,001	8,62	6,05	6,61	0,001	6,22	9,84	5,82				
1/9	5,0	3,8	8,4	0,31	0,1	2,9	8,5	7,41	—	4,9	6,8				
2/9	4,2	2,6	6,2	3,0	5,5	2,2	2,2	3,6	1,4	4,2	8,7				
63,0	5,11	7,2	8,81	2,9	5,32	1,22	9,01	1,49	8,81	8,81	5,11				
Kokku															

Ühisused ostuftega E. T. K.-st kuni 10⁰/₀ läbimüügist.
 40 kuni 70⁰/₀ läbimüügist.
 üle 70⁰/₀ läbimüügist.
 A kuni 1 milj. mrk.
 B üle 1 milj. mrk.
 C üle 1 milj. mrk.
 D ühisused ostuftega E. T. K.-st kuni 10⁰/₀ läbimüügist.
 E 40 kuni 70⁰/₀ läbimüügist.
 F üle 70⁰/₀ läbimüügist.

Kuidas edeneb elukinnitustegevus meil ja mujal?

H. Tomp.

Hiljuti oli mul juhus „Eesti Majanduses“ (nr. 31—1925.) mõtteid avaldada meie kinnitustasanduse kohta üldse. Praegusega luban enesele väikest ülevaadet teha ühe tähtsama kinnitusharu ja nimelt elukinnitustegevuse üle meie iseseisvuse ajal, võrreldes seda mõnede välisriikidega.

Elukinnituse tähtsusest on õige vanal ajal juba aru saadud, kuid tema laialine ja mitmekülgne väljaarenemine on minevase aastasaja vili. Kõige suuremad teened elukinnituse arenemisel on kahtlemata Inglismaal, kus elukinnitus teaduslikele alusele rajatud sai. Seal läks arenemine teistesse naaberriikidesse ja ka Ameerika Üksriikidesse ja on viimane selles asjas kõik teised maad ja rahvad üle trumpanud. 1910. a. langes 61,6% terves ilmas teostatud elukinnitusest Ameerika Ühisriikide peale ja makseti 1922. a. elukinnituspreemiat umbes 1400 miljoni dollari mis iga hinge kohta umbes 4000 Emk. aastas välja teeb. Seal on kogunisti moeks saanud, et peigmees oma pruudile pulmapäevaks elukinnituse poliisi kingib. On aga kinnitus kord tehtud, siis ei ole enam nii kerge teda lõpetada, sest et esimestel aastatel see sisse-makstud preemiate kaotust tähendab, kuna aga pärastpoole elukinnitusemaks harjumise asjaks saab ja nagu harilikkude hädavarvilikkude väljaminekute hulka kuulub.

Saksamaal oli 1914. aastal ümmarguselt 14 milj. elukinnituspoliisi ja preemiareservid tegid kuni 7 miljardi marka välja. Kui arvesse võtta Saksa riigi elanikkude arvu sel ajal, 67,8 miljoni, tuli iga 4,8 elaniku kohta ehk keskmiselt arvatud iga perekonna kohta üks kinnituspoliis.

Suurt hoogu on viimasel ajal elukinnitustegevus ka Soomes võtnud. Eesotsas selle poolest sammub seal kinnitusselts „Suomi“, mis üle poole kõikidest kinnitustest teostab. Kolme aasta jooksul, 1921—1923, tegi nimetatud selts 116.355 uut kinnitust 740.758.124 Soome marga peale, nõnda et iga aasta keskmiselt 33.785 uut kinnitust juurde tuli 246.919.400 marga peale. Selles seltsis üksi on 1/2 miljoni inimest kinnitatud, mis ligi 1/8 riigi elanikkude arvust välja teeb.

Üldse oli 1922. a. lõpul 4 Soome kinnitusseltsis kinnitusi teostatud 2,4 miljardi S. marga peale ja tegi aastapremia välja

umbes 82 milj. S. marka, ehk umbes 250 E. marka hinge peale. Preemiareservid tegid 411 miljoni S. marka välja. Kuidas see hiigla summa rahvamajanduse teenistusse on mahutatud, näitab alljärgnev tabel:

Hüpooteegid ja kogukondlised laenud			
Laenud poliiside peale (preemialaenud)	252,4	marka ehk	62,8 ⁰ / ₀
Muud laenud	54,9	„	13,6 ⁰ / ₀
Obligatsioonid	24,9	„	7,4 ⁰ / ₀
Maa omandus	39	„	9,7 ⁰ / ₀
Pankades	10,4	„	2,6 ⁰ / ₀
Mitmesugused	15,2	„	3,3 ⁰ / ₀
	2,5	„	0,6 ⁰ / ₀

Kuidas on aga selle poolest lugu meie juures?

Meil on teostatud ja praegu jõus elukinnitusi kõikides seltsides kokku:

1921. a. 560 kinnitust	16	milj. E. marga peale.
1922. a. endist. kokku	800	kinnit. 66 milj. Emk. peale.
1923. a. „	1364	„ 156 „ „ „
1924. a. „	1489	„ 190 „ „ „

ja oli 1924. aastal elukinnituste eest maksetud preemia ümmarguselt 9 milj. E. marka, mis iga hinge kohta umbes 8 E. marka välja teeb.

1924. aasta juurdekasv ainult 125 kinnitust, kuna Soomes 1922. aastal ühesainsamas seltsis ligi 40.000 uut kinnitust juurde tuli.

Millega on sarnane peaaegu täieline seisak meil seletatav?

Ühed ütlevad, et Vene kinnitusseltside hävitamine, mille läbi paljud meie kodanikkudest nendesse maksetud summad kaotasid, usalduse kinnituse vastu on kaotanud; teised jälle arvavad, et meie raha kindluse ja kõikuv olek ei võimalda pikaajaliste lepingute sõlmimist jne.

Kas ei kaotanud Saksamaa elukinnituspoliiside omanikud paberimarga väärtusetukssaamise läbi omad kokkuhoitud ja kinnitusasutustesse maksetud summad peaaegu täielikult? Kuid, nagu kuulda, võtab Saksamaal elukinnitustegevus õige suuresti jälle hoogu.

Mis puutub endistesse Vene kinnitusseltsidesse, siis peaks küll arvama, et Nõukogude valitsus kinnitusseltside elukinnitusereservid, mis peaaesjalikult seltsidele kuuluvatesse kinnisvaradesse ehk laenedesse kinnisvarade peale mahutatud olid, jälle nendele tagasi annab, sest olid ju kinnitusasutused kehvamate rahvakihtide kokkuhoidmise ja hoolekandmise laekad, milledest kapitalistid vähemal määral osa võtsid, sest et neil selleks tarvidust ei olnud.

Meie elukinnituse edenemise tigusammu tuleb küll mujalt otsida, kui ülalnimetatud põhjustest. Tähtsaks põhjuseks muidugi on üldine rahapuudus ja majandusline kitsikus. Kuid veel tähtsamaks põhjuseks peab seda asjaolu lugema, et meie kinnitusesutused kinnitusi teostavad enne ilmasõda maksvusel olnud tingimuste ja tariifide alusel, kuna aga kapitalide kasutoovuse tingimused praegu sootu teistsugused. Siin tuleb tähendada, et ennesõjaaegsete kinnitustariifide aluseks kapitali kasutoovus 4% oli võetud. Kuna aga nüüd kapitalist kindlasti 10% ehk enam saada võib, peab iga mõtleja inimene kinnitust liiga kalliks ja leiab palju kasulikuma olevat kogutud markasid mahutada, kus need rohkem kasu toovad ja 6-7 aasta jooksul kahekordseks kasvada võivad.

Silmaspidades elukinnituse rahvamajanduslist kui ka sotsiaalset tähtsust (elukinnitus edendab ja kindlustab perekonnaseisu, mis riikluse alus, edendab kokkuvõetust, laenude võimalust jne.) juhtis Rahaministeeriumi juures asuv kinnituskomitee ringkirjaga 20.VIII.24 a. kõikide elukinnitust teostavate kinnitusseltside tähelepanu selle anormaalse asjaolu peale, ettepannes elukinnitustingimusi vastavalt praegustele kapitali kasutoovuse tingimustele muuta. Selle ettepaneku peale väitab üks selts, et elukinnitus talle mingisugust kasu ei ole toonud, kuna organisatsiooni kulud suured ja sellepärast soodsamate tingimuste loomine võimata, teine jälle ütleb, et ta on ammugi otsustanud tingimusi muuta, kuna tegelikult muutusteni jõutud ei ole.

Siiski on üks kinnitusselts ja nimelt Omavalitsuste Kinnitusselts „OMA“ asjast õieti aru saanud ja ajakohased uued kinnitustingimused maksma pannud, millised 16.III.25. kinnituskomitee poolt heakskiitmist ja Rahaministri poolt kinnitust leidsid.

Et elukinnituselepingud pikaajalised, praeguseaegne kõrge diskonto protsent aga arvatavasti mitte jäädav ei ole, oleks mitteotsustarbekohane tariife praeguseaja kõrgema kasutoovuse protsendi alusele viia. Kui seda teha, tuleks kasutoovuse protsendi langemisel tariife tõsta mitte ainult uute kinnituste tarvis, vaid ka endiste kinnituste kohta, sest muidu ei võiks kinnitusselts oma peale võetud kohustusi täita. See tariifide ümberarvamine oleks aga vaevalt läbiviidav töö ja teeks kinnitusesutustele uusi kulusid juurde ja teiseks, tekitaks järk-järguline preemiafotstmine poliisiomanikkude keskel rahulolematust ja nurinat ja vististi ka sagedasti kinnituste lõpetamist.

Seda silmaspidades on nimetatud selts algitariifid endiseks jätnud, kuid on maksma pannud põhimõtte, et enamkasu, mis kapitalide paigutamisel, võrreldes tariifide aluseks võetud protsendiga, saadakse, ei pea mitte kinnitusseltsi kasuks langema, vaid peaaesjalikult kinnitusevõtjale dividendi näol tagasi maksetama ehk järgmise preemia maksu ette arvatama ja teiseks, kinnitusselts ei ole õigustatud lepinguid sõlmima ilma kasust osaandmiseta kinnitusevõtjatele.

Ka toimetati ennegi kinnitusi kinnitusevõtja osavõtu õigusega kinnitusseltsi puhtkasust ja pidi see poliisi tingimuste järele 50% väljategema. Kuid kinnitusseltsi puhtkasu väljaarvamine on väga veniv mõiste ja selle tõttu võivad paberil küll lubatud kasud ainult lubamiseks jääda. Seltsil võivad ju suured juhatusekulud olla; nagu Riigi Statistika kuukirjast September 1925. tab. 3 näha, tõusevad need kuni 74% saadud netto preemiast ja muud mitmesugused kahjud ja väljaminekud, nii et puhtkasu, mis kinnitustvõtjatega jaotamisele tulla võiks, problemaatiline oleks. Ka lubasid endised tingimused kinnitusi täiesti ilma kasust osavõtuta sõlmida, tehes selle asemel preemia alandust 10% võrra.

Milline vahe kinnitusemaksudes endiste ja nüüdsete „OMA“ tingimuste järele tehtud kinnitustel, selgub järgmisest näitusest: Keegi 25-aastane kinnitab oma elu 100.000 marga peale tingimusega, et tema surma korral see kapital kohe tema pärijatele välja maksetaks ehk 20 aasta pärast, kui ta siis veel elus, temale enesele. Oletades, et kapitalide paigutamisel saab kinnitusselts kõik see aeg 10% aastas ja et kinnitusevõtja elab kuni 45 aasta vanaduseni, tuleks tal preemiat maksta kõige aja eest

endiste tingimuste järele 88.300 marka
uute tingimuste järele 34.825 marka.

Õigus dividendi saada uute tingimuste järele algab teisest kinnituseaastast, kuna endiste tingimuste järele see alles 4-mast aastast algas. Uute määruste läbiviimiseks kantakse kinnitusevõtjate kasuosad iga üksiku kinnituseaasta lõpul iga üksiku kinnituse kohta vastavasse dividendide fondi ja avatakse iga üksiku kinnituse jaoks dividendide arve.

Olen sagedasti kinnitusevõtjate ringkonnadest kuulnud, et elukinnitus liiga kallis on ja mõned kes kinnituselepingu seltsiga sõlminud, seda kahetsenud ja kinnituse lõpetanud, selle peale vaatamata, et sisse maksetud summad kaotab. Ei võinud ka

puhtsüdamliselt selle vastu vaielda, et neil mitte õigus ei oleks olnud.

Ülaltoodud tingimustel tuleb küll elukinnitust kõikidele soovitada, sest elukinnituspoliis ei ole mitte ainult laenu- või hoiukassa raamat, vaid dokument, mis pealeselle ka kinnitusevõtja perekonda kindlustab ja teda hädast peasta võib, kui perekonnapea veel vähe koguda on suutnud.

Omavalitsuste Kinnitusseltsil seisab aga suur ülesanne ees, meie kinnituseasjandust edendada ja kasvatada ja tuleb soovida, et ta „Suomi“ tegevusest omale eeskuju võtaks ja ka samasugusi resultate saavutaks.

On ju omavalitsusel suured ülesanded rahvamajanduslikel, hariduslikel ja hoolekande alal täita ja leiaks ta suurt toetust, kui tal mõne aasta pärast üks kümnenädikgi „Suomi“ elukinnitusepreemia reservidest tema peale pandud ülesannete täitmisel kasutada oleks.

Meie era-aktsiapankade ühe operatsiooni puhul.

J. T-n.

Pärast Harju Panga makujouetuksjäämist on ajakirjanduses ilmunud hulk artikleid, mis on püüdnud selgitada panga maksujouetuse põhjuseid. Muude põhjuste hulgas on esimesele kohale seatud mõnede elujouetute ettevõtete ettevaatamata krediteerimist, mõnda ebaõnnestanud operatsiooni ja osalt mõne vanema pangaametniku kuritarvitust. Kuid täiesti kahe silma vahele on jäetud üks panga tegevuseharu, mis meie arvates paratamata pidi viima panga tõsisesse kimbatusse. Meie mõtleme siin asutamise (Gründertum) toetamist tööstuse ja kaubanduse alal, kusjuures asutamist mõistame kõige laiemas mõttes, s. o. mitte ainult uute ettevõtete loomise mõttes, vaid ka olemasolevate laiendamise mõttes ja sealjuures tähtsal määral. Et sellesarnaseid operatsioone ka teised pangad teevad, siis arvatavasti ei oleks huvitusega meie ajakirja lugejatele tutvuneda küsimusega, kuivõrd lubatud on meie pankadele sarnased operatsioonid praegustes oludes.

Gründertumi toetamist pankade poolt kui fakti saab vaevalt eitada. Veel hiljuti asutati ettevõtteid tähtsusetu põhikapitalidega, mis oma sisseseadete jaoks tarvitasid suuri summasid, suuremaid kui nende osakapital. Samal ajal kulutasid olemasolevad ettevõtted tähtsaid summasid oma arenda-

miseks, ilma et põhikapitali oleks suurendanud, või suurendades seda, kuid kaugelt mitte neis piirides, nagu see sarnase arenemise juures tarvilik. Ja nii ühel kui teisel juhusel laenasid nad tarvilised summad pankadelt; ja informeeritud ringkondades oli väga hästi kõigil teada, et ühele ettevõttele oli üks pank annud väga suure summa, teisele ettevõttele teine pank veel suurema summa jne.

Kui vaadelda bilansse vasttekinud ettevõtetes ehk neis, mis endid märksa laiendanud viimasel ajal, siis näeme, et nende ehituste ja sisseseadete väärtus bilansi järele on paljudel juhtumistel väga suur ja ulatab mõnikord isegi mitu korda üle osa- ja tagavarakapitali. Samad bilansid näitavad, et tarvilised summad olid saadud krediidioperatsioonide näol. Et aga erakrediiti meil peaaegu ei ole, siis peab järeldama, et kõik tarvilised summad saadi pankadelt.

Meie oleme kaugel mõttest, et kahtlustada meie pankade juhatajaid selles, nagu oleks niisugused laenud tekkinud soovi tagajärjel „aidata oma inimest“, nagu seda mõtlevad väga paljud. Hoopis selle vastu oleme meie kindlasti veendunud, et krediite andma nende ettevõtetele on sundinud soov luua ja edendada meie riigis kaubandust ja tööstust. Ja ometi loeme meie niisugust pangapoliitikat mitte ainult ebaõigeks, vaid samuti tähtsal määral kahjulikuks pankadele enestele.

Ei pea unustama, et meie pangad oma iseloomu poolest peavad olema lühikesajalise krediidi asutused. Nende põhikapitalid ei ole kuigi suured, järjekulud võivad nad töötada ainult võõraste kapitalidega, mis kogunevad nende kätte nii tähtajaliste kui tähtajata (jooksvad arved) hoiusummade näol, samuti summadega, mis nad laenavad Eesti pangalt. Kuid meie maa ei ole rikas kapitalidest. Tähtajalised summad pankades ei ole kuigi suured ja jooksvad arved ei anna samuti suuri ressursse, mida pank võiks kasutada pikemat aega. Mis aga puutub Eesti Pangalt saadud summadesse, siis tuleb pidada mees, et Eesti Pank, püüdes toetada kaubandust ja tööstust, on samal ajal emissiooniasutus ja ühtlasi valitsuse pankiir ja kassahoidja. Niisugustes oludes on ta tihti sunnitud vähendama avatud krediiti üksikutele klientidele, – nagu seda praktika ka juba näidanud on, – ja nende hulgas ka pankadele. Ülaltoodud asjaolu peaks meie arvates pankasid sundima Gründertumi toetamisest üldse loo-

buma ja oma vaba summasid ainult lühikeseajalistesse operatsioonidesse mahutama. Ainult sel viimasel juhtumisel on panga seisukord täiesti kindel, kuna ta kasvava nõudmise juures tähtjaliste või tähtajata hoiusummade alal ehk krediidi piiramise puhul Eesti Panga poolt võib saada tarvilisi summasid, vähendades omakorda omi aktiv-operatsioone. Hoopis teine on panga seisukord, kui tähtis osa tema käsutada olevatest summadest on tarvitatud tööstus-ettevõtete loomiseks või laiendamiseks. Need laenud, missugust kuju nad ka ei omaks, on oma iseloomu poolest ikkagi pikkaajalised. Esimese nõudmise peale ei ole neid mitte ainult võimata täiel määral tasuda, vaid isegi enamvähem suurema osa tasumine käib ettevõtte faktiliselt üle jõu. Ja nõudmine ise, juriidiliselt võib olla õige, kui arvesse võtta laenu vormi, kuid oluliselt tohiks seda vaevalt õiglaseks nimetada, kuna laenu tegemise juures iseenesest arusaadav oli, et laen saab tasutud pika rea aastate jooksul. Kui pank edasi oma nõudmise juurde jääks, siis parandaks ka kohutuga sunniviisil sissenõudmine asja vähe. Ettevõtte oleks sel juhul hävitatud, aga pank oleks tarvilise summa vaevalt õigel ajal kätte saanud, halvemal juhul saaks ta ainult osa saadaolevast summast või isegi mitte midagi. Seal juures ei ole suurt tähtsust isegi sel asjaolul, et ettevõtte väärtus on mitu korda suurem kui ta võlad, eriti kui see ettevõtte on üks suurematest varanduse väärtuse poolest. Kui niisugune ettevõtte läheb tervelt müügile, on raske leida ostjat, sest ostuhind ja pärastine eksploateerimine nõuavad hiigla summasid; ettevõtte varanduse müük osa kaupa ei annaks aga kümnendat osagi sellest summast, mis kulutatud tema sisseseadesse.

Meile võidakse vastata, et toetasid ometi Gründertumi ka Vene pangad, eriti just viimastel aastatel, enne nõukogude võimu sisseseadmist. See on tõepoolest fakt, mille vastu ei saa vaielda; ja osalt võib seletada Vene eeskujuga meie pankade poliitikat, millede juhid kas otsekohe töötasid omal ajal Vene pankades, või olid enam vähem tuttavad viimaste tegevusega. Kuid ei tohi unustada, et Vene pangad tegutsesid teistes oludes kui meie omad ja ettevõtete toetamine sündis teisiti kui meil. Ühtaegu Gründertumi toetamisega suurendasid pangad märksa oma põhikapitali. Peale selle olid nende käsutada määratud era-hoiusummad, ja tõenduseks, et pankadel oli palju vaba summasid, võib nimetada

üldtuttavat fakti, et diskonto protsent esimese järgu vekslite pealt oli erapankades tihti madalam kui riigipangas. Peale selle, kui mõni suurematest erapankadest vahel ajutist rahapuudust tundis, võis ta alati tarvilist toetust leida väljamaa pankade juures. Riigipank oli samuti valmis toetama erapankasid, kui neil rasked ajad olid. Raskuste puhul meie Harju Pangas aga ei leidnud Eesti Pank, nagu teada, mitte üksi võimata olema teda toetada, vaid Eesti Pank oli ainuke kreditor, kes nõudis Harju Panga maksujõuetuks tunnistamist, seda pealegi teiste kreditoride soovide vastu.

Peale selle, kui Vene pangad toetasid Gründertumi, siis ei piirdunud nad üksi laenude väljaandmisega ühel ehk teisel kujul, vaid harilikult omandasid nad uute ettevõtete loomise puhul vähema ehk suurema osa selle aktsiatest, olemasolevate ettevõtete laiendamise puhul aga jätsid nad oma kätte selleks otstarbeks väljaantavad aktsiad. Sealjuures saatsid nad nende ettevõtete juhatustesse selle liikmetena oma agenta ja sama moodust tarvitasid nad mõnikord ka laenude väljaandmise juures, tehes tingimuseks, et nende agenta valitaks toetatava ettevõtte juhatusse. Sel viisil oli pank garanteeritud, et summad, mis ta välja andis, tarvitati tema alalise kontrolli all täiesti otstarbekohaselt. Kui sellepärast Vene pankade eeskujuga võib osalt seletada meie pangajuhtide poliitikat selles suhtes, siis ei õigusta see eeskujuga seda poliitikat ometi mingil määral.

Kuid olles Gründertumi toetamise vastu meie erapankade poolt praegustes oludes, ei saa ometi nimetamata jätta, et mitte kõiki ettevõtteid, nii vasttekkivaid kui olemasolevaid, ei saa jätta ilma panga toetusest. Kuid seda toetust võib tänapäeval anda ainult Eesti Pank ja sealjuures kas otsekohe või mõne suurema panga kaudu, avades viimasele teatud pikaajalist alalist kindlat krediiti. Enesest mõista nõuab see Eesti Panga põhikapitali suurendamist, kuid vaevalt tuleb seda karta. Ühelt poolt kuulub kahtlemata rahvamajanduse huvidesse tervete ja elujõuliste ettevõtete toetamine (näit. turba-, põlevkivitööstuse j. m. alal). Teiselt poolt, kui meie tööstust toetatatakse isegi assigneerimistega riigikassast, ehk kui erahituste peale samuti antakse riigi summasid, siis nõuab juba üksi õigluse mõiste, et toetust saaks ka ümbertöötav tööstus.

Finansside mõttes ei too soovitatud ettepanek mingisuguseid raskusi, sest selle

teostamiseks on võimalik ülejääki aastasesst panga puhtast kasust pärast kõiki põhikirjas ettenähtud mahaarvamisi teatud rea aastate jooksul arvata panga põhikapitali juurde. Järjekult ei nõua see ettepanek erilisi ohvrid riigikassa poolt.

Bibliograafia.

Kirjad toimetusele.

- „Õigus“ nr. 4.—1925. a.
„Uus Talu“ nr. 9.—1925.
„Maaomavalitsus“ nr. 14.—1925. a.
„Väikepõllumehe kirjavara“ nr. nr. 19, 20, 21/22—1925.
„Kasvatus“ nr. 9.—1925. a.
„Vaba sõna“ nr. 9.—1925.
„Eesti Politseileht“ nr. 40—1925. a.

Kroonika.

Eesti.

Väljavõtted ajalehtedest.

Paberrahad Räpina paberist. Seni on kõik Eesti paberrahad valmistatud Soome paberist. Nüüd on aga välisvaluuta kokkuhoiu mõttes otsustatud uute 25-margaliste paberrahade valmistamiseks tarvitusele võtta Räpina vabriku paberit. Tellitud 25-margaliste valmistamiseks kulub umbes 1½ miljoni marga eest paberit.

Valga raudteetehas maha põlenud. Õdsel vastu 30. sept. põles Valga raudteetehas maha. Kahju hinnatakse umbes 10 miljoni marga peale.

Venelased ostavad Eestist põllutööriistu. Praegu peetakse kohalise Venemaa esituse ja meie metallivabrikute vahel läbirääkimisi esimesele põllutööriistade müümise kohta. Esialgsed läbirääkimised on õige soodsalt edenunud. Venelased telliks mitmet selti äkkeid, tuulikuid ja muid riistu. Tellimise kogusumma tõuseks 80 miljoni marga peale. Kaalumisel on olnud ka 13.000 adra tellimise küsimus, millega kogusumma tõuseks 115 miljoni marga peale. Hindade asjus on kokku lepitud. Lahitised on ainult maksutingimused. Venelased tahavad kaupa saada 6-kuulise krediidiga peale, mida meie vabrikud aga anda ei suuda.

Riigil 67 miljoni ülejääki Läänud aasta riigi tulud ja kulud on kokku võetud. Aruanne näitab 67 miljoni marka ülejääki.

E. Aule Põhja panga juhatusliikmeks. 29. skp. valis Põhja panga nõukogu endise Eesti Panga presidendi hra E. Aule oma juhatusliikmeks.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

14—21. septembrini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportikaupu.

26 vagunit ajalehe- ja trükipaberit, kaal 354,5 tonni; 3 platvormi elektrit föstekraanasid (Riigi Sadama tehastest), kaal 21,1 tonni; 2 platvormi nende osedega, kaal 16,3 tonni; 2 vagunit segakaupa, kaal 20,5 tonni ja 7 vagunit viljakaitse uksi (166 tükki).

Kokku nõukogude Venemaale saadetud 40 vagunit eksportikaupu ja 76 saadetust багаашkaupu, kaal 2495,3 klgr.

2. Transiitkaupu.

1 vagun telegraafi aparate, kaal 3,5 tonni.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

100 vagunit rukkid, kaal 1640,5 tonni; 2 tsis'erni naftat, kaal 26,2 tonni; 1 vagun tatarangu, kaal 16,4 tonni; 3 vagunit 118 elusseaga (A/s. „Külmetusele“), 6 vagunit nisukliisid, kaal 87,9 tonni ja 5vagunit tatarit, kaal 75,8 tonni.

Kokku nõukogude Venemaalt tulnud 117 vagunit kaupu ja 10 saadetust багаашkaupu, kaal 420,0 klgr.

21—27. septembrini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportikaupu.

19 vagunit ajalehe- ja trükipaberit, kaal 255,1 tonni ja 1 vagun segakaupa, kaal 0,3 tonni.

Kokku 20 vag. eksportikaupu ja 34 saadetust багаашkaupu, kaal 1123,2 klgr.

2. Transiitkaupu.

Aruande nõdalal transiitkaupade vedu ei olnud.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

21 vagunit rukkid, kaal 344,5 tonni; 7 vag. nisukliisid, kaal 97,4 tonni; 3 vag. tatarit, kaal 46,4 tonni; 1 vagun 42 elusseaga (A/s. „Külmetusele“); 1 vag. sinepi, kaal 1,9 tonni ja 1 vagun tatarangu, kaal 16,4 tonni.

Kokku nõukogude Venemaalt tulnud 34 vagunit kaupu ja 2 saadetust багаашkaupu, kaal 11,5 tonni.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

14—21. septembrini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

3 vagunit vanu kalitse, kaal 27,5 tonni; 2 platvormi männa ja kuuse planke, kaal 31,5 tonni; 4 vagunit segakaupa, kaal 16,8 tonni; 1 platvorm elektrit transformatoriga, kaal 3,8 tonni; 9 vagunit tsementi, kaal 137,1 tonni; 1 platvorm autobusi kerega, kaal 0,3 tonni; 2 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 355,5 klgr. ja 2 platvormi mitmesuguste plankudega, kaal 29,6 tonni.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

4 vagunit heeringaid, kaal 55,3 tonni; 1 tsistern petrooleumi, kaal 10,1 tonni; 2 vagunit suhkrut, kaal 20,5 tonni; 2 vagunit 5 hobusega; 1 tsistern bensiini, kaal 11,1 tonni; 7 vagunit segakaupa, kaal 21,4 tonni; 2 saadetust viljelatulemise masinaid, kaal 1832 klgr.; 1 vagun rauda, kaal 13,7 tonni; 3 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 656,1 klgr. ja 3 vag. emailleeritud kõõginõusid, kaal 8,6 tonni.

21—27. septembrini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

11 vagunit tsementi, kaal 157,4 tonni; 6 platvormi kuuse ja männa plankudega, kaal 94,9 tonni; 1 vagun põlevkiviõliga, kaal 2,0 tonni; 1 saadetud mitmesugust pudukaupa, kaal 63 klgr.; 1 vagun sinepit, kaal 15,0 tonni; 1 vagun kaitse, kaal 16,3 tonni ja 2 vagunit segakaupa, kaal 1003 klgr.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mõõda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

2 vagunit heeringaid, kaal 21, 6 tonni; 1 vagun 3 hobusega; 1 vagun suhkrut, kaal 16,1 tonni; 1 vagun 6 kotti kartulitega, kaal 490 klgr. ja 2 vagunit segakaupa, kaal 3,9 tonni.

Ametlikud teated kaubandustööstusministeriumilt.

Eesti.

Tualetainete tarvitamine Eestis. Lõhnaaineid ja kosmeetikakaupa on Eestisse läinud kahel aastal sisse toodud:

	1924. a.	
Kosmeetikaained	2.137 kg.	— 3 milj. mk.
Lõhnaõlid piirituses	540 „	— 1,3 „
Lõhna- ja eeteriõlid ilma piirituseta	2.861 „	— 5,0 „
	1923. a.	
Kosmeetikaained	1.120 kg.	— 0,5 milj. mk.
Lõhnaõlid piirituses	35 „	— 0,1 „
Lõhna- ja eeteriõlid ilma piirituseta	2.050 „	— 3,6 „

Sisse on toodud peaausjalikult kallimaid Prantsuse ja Saksamaa keemia- ja parfumeeriaaineid, kuna kodumaa tehased odavamaid ja lihtsamaid sorte valmistavad. Luksusartikleid tarvitatakse võrdlemisi vähe.

Kosmeetilisi aineid ja igasuguseid preparaate hügieenilise mõjuga lubatakse ainult siis sisse vedada, kui nad analüüeeritud ja tervishoole peavalitsuse poolt vastavasse nimekirja üles on võetud.

Kala soolamine, suitsetamine ja konserveerimine. Suurtööstusline kala ümbertöötamine puudub Eestis. Üldse oli 1924. a. tegevuses 38 kalatööstuse ettevõtet (5 väikeetevõtte kohta puuduvad andmed), nendest 11 kesk- ja 27 väikeetevõtet. (Kesk-tööstuse ettevõteteks loetakse niisugused, kus 5–30 töölist käsitsi või 3–20 töölist masinate abil töötab, väiketööstused on alla 5 või 3 tööliste). Üldine tööliste arv oli nendes ettevõtetes hooajal 72; mehaanilist jõudu tarvitati 10 ettevõttes. Kilu ja sprotide konserveerimise alal töötasid 1924. a. 14 ettevõtet.

Kalu töötati ümber 1924. a.

Kilu soolatud (pikipkilu)	484.877 kg.	— 15.751.280 mk. väärt.*)
Kilu konserveerit. (toosid 4 1 nl.)	256.107 t.	— 9.582.808 „
Sprotte (t. 4 1 nl.)	77.737 „	— 3.472.220 „
Skumbrijat (toos. 4 1 nl.)	8 500 „	— 595.000 „
Angerjaid (toosid 4 1 nl.)	3.000 „	— 220 000 „
Silmusid, suitset. ja soolatud	103.965 tk.	— 831.720 „
Räimi ja kilu suitsetatud	20.967 kg.	— 920.000 „
Räimi soolatud	289.197 „	— 5.417.800 „
Kala ern. soolatud	6.552 „	— 160.000 „
Kala ern. suitsetatud	—	— 440.000 „

*) Väärtus arvatud müügihinna järel ettevõttes.

Välja veeti 1924. a.

Kilu	— 28.511 kg.	Muid suits. kalu	— 38.638 kg.
Sprotte	— 6.664 „	Kalaja konserve	—
Suitset.		peale kil. ja spr.	— 1.438 „
angerjaid	— 2.766 „	Värsked kalu	— 178.863 „

Ülemistest arvudest näeme, et kogu soolatud ja konserveeritud kilu toodangust kõigest umbes 5 0/0 ja sprottidest umbes 21 0/0 ekspordeeriti, kilu läks peaausjalikult Venemaale (13.940 kg.) ja Saksamaale (8.695 kg.), kes ühtlasi ka sprottide pea-ostja oli (4.880 kg.). Suuremalt jaolt läksid kalakonservid siseturu rahuldamiseks.

Kalapüügi kohta puuduvad lähemad andmed. Nii palju kui nägemise järele otsustada võib, on toodang hooajal märksa suurem kui turg seda kiirelt ära võtta suudab, nii et suvekuudel palaval ajal kalade rikkimine on olnud. On küll ka värsked kalu välja veetud, see võib praegu, kus vastavad jahufussiseseadused puudulikud on, ainult piiratud määrel sündida ja on peaausjalikult ekspordeeritud kallihinnalisi kalu.

Kala ümbertöötamise kasvamiseks on igatahes võimalused olemas, kuigi see esiosa ärarippuv võrdlemisi lühikesest hooajast. Kalapüüdmise tehnika paremale järjele jõudmisega vähenevad ka hoo vaheajad kala konserveerimisele ja see võimaldab suurtööstuslaadilisi ettevõtteid sellel alal ellu tõusta. Suuremate väljamaa turgude võitmisel on peale kvaliteedi peatingimine, et alati oleks anda suuremal arvul ühtlast kaupa. Seda nõuet suudab meie kalatööstus praegu ainult osalt täita.

Eesti telefoniparaatide kõrge kvaliteet. Telefonivabrik asub Tallinn—Riia raudtee ääres Eesti teises suuremas tööstuslinnas Tartus. Asutatud 1907. aastal ja aktsiaseltsiks muudetud 1912. a. nimetusega „Aktisia Selts Tartu Telefoni Vabrik“, missuguse firma all ta tänini töötab.

Vabrik valmistab iseseisvalt peale igasuguste telefoniparaatide mitmesuguseid keskjaamu, piksekaitseid, kaabelkaste, eliktrikellasid, transformatoreid ja nende kuuluvaid üksikuid tagavaraosadid.

Läinud aastast peale on vabrik asunud ka raadio vastuvõtte-aparaatide valmistamisele ja on selleks firma „Telefunken'i“ käest patendi-tarvitamise ja valmistusloa omandanud.

Vabrikul on mehaanika, lukusepa, stantsimise, freimise, poleerimise, nikeldamise, fislari, maali ja lakkerimise, montashi, nõõride valmistamise ja traadikerimise jaoskonnad ning võib nendele aladele vastavalt igasuguseid töid vastu võtta.

Kõik jaoskonnad on uuema-aja masinatega varustatud.

Normaalne aastane toodang on 5000 telefoni-aparaati, peale selle veel suurel arvul kommutaatoreid ja tarbeasju. Tarbekorral on võimalik toodang kahekordseks tõsta.

Tehas on mitmesuguseid aparate ekspordeerinud peale lähemate naabermaade ka kaugematesse maadesse (Rumeenia, Greeka jne.). Aparaatide solidne välisus ja stabiilne konstruktsioon, sealjuures mõdukad hinnad võimaldavad Tartu telefonivabriku toodetel paremate väljamaa vabrikute toodetega edukalt võistelda.

Väljamaa vastavate artiklite importfirmadel on siin hea juhus antud oma sisseoste Tartu telefonivabrikult kasulikult toimida. Vabriku lähem aadress on: Eesti, Tartu, Puiestee tänn. nr. 11. Telegrammi aadress: Telefonivabrik.

Läti.

Omavalitsuse viimasel sõidul Kõnnoisse jõudis kadunud välisminister S. Meierovics Leedu välisministri Tsharnetskiaga kokkuleppele majandus-konventsiooni sõlmimise asjus Läti ja Leedu vahel. Siis otsustati, et novembri kuu algul s. a. peab ärapeetud saama mõlema naaberriigi ühine konverents, kus konventsiooni sõlmitud saaks. See konventsioon tuleb ratifitseerida kuni 1. märtsini 1926. a. Nüüd on Leedu rahaministeerium juba konventsiooni kava välja töötanud ning selle läbikaalumiseks ära annud kaubanduskajale. Viimane võttis vastu memorandumid, mis konventsiooni laiendamise vastu räägib, sest Läti olla majanduslikult jõukam kui Leedu. Tollipiiri ära kaotamine võiks suurt kahju tuua Leedu tööstusele ja vähendada Klaipeda sadama tähtsust. Kaubanduskoja täsisistangul võeti see memorandum vastu ja avaldati soovi, et konventsioonis Läti ja kaubanduskoja esitajad osavõtaks. Lõpuks kinnitati kolm kaupade nimekirja, mis konventsioonis üles võtta tulevad. Esimese nimekirja kaubad tulevad vabastada tollist, teise nimekirja kaupade pealt tuleb tollimaks alandada, kuid kolmanda nimekirja kaupade pealt tuleb tollimaks vähendada kuni 20 protsendini tolli määrast. (Latv. Vestn)

Soome.

Seisukord puuturul. Kavatsus minimaalhindu kindlaks määrata ja töötamist kiitendada. Soome ja Rootsi saeveskite omanikud kavatsesid juba pikemat aega ühist metsaturu ümberkorraldamist ette võtta. Puuturg on eriti kindlusega olnud, kahju tuues niihästi eksportööridele kui importööridele. Vaafamata selle peale, kas siin põhjuseks on tasakaalu puudus tootmisel ja nõudmise vahel, või puudused üldises müügipoliitikas, on ikka selgemaks saanud, et kaks Euroopa suurimat metsamaterjali tootjat peavad turu paremale alusele viimiseks; nii müüjate, kui tarvitajate kasu mitmesugustel maadel.

Küsimus on Soome kui ka Rootsi ajakirjanduses elavat huvi äratanud. Soovitatakse tootmisel mõlemal maal vähendada, kindlaksmääratud minimaalhindade juurde jääda ja ühist müügipoliitikat ajada. Valitsuste abi peetakse soovitatavaks.

Asjast huvitatud äriühingud võtsid märgatavalt ettevaatlikuma seisukoha, täielikult arusaades raskustest, mis esile tulevad kahele maa ühise kaubanduspoliitika loomises ja ühistöö korraldamises kahe maa organisatsioonide vahel. Kuid on siiski juba tunda, et ka juhtivate äriühingute poolehoid kavatsetavate uuenduste vastu kasvab.

Augusti algul peeti Soome saeveskiomanikkude koosolek, kus loeti ette aruanne, mis kokku seatud 80 äri andmetel, kes 75% Soome puutoodangust esitavad. Selgus, et juuli lõpuks umbes 250 tuhat standardi valmissaetud metsamaterjali veel müümata oli. Jõuti otsusele, et praegust seisukorda kuidagi kriitiliselt ei või pidada ja et müük erakordselt odavate hindadega kuidagi põhjendatud ei ole. Edasi määrati kindlaks minimaalhinnad, mis maksivad käesoleva aasta lõpuni; saeveskiomanikke kutsuti üles punastpuud - kuusepuud mitte odavamalt müüma kui allpool toodud tabelis ette nähtud:

Plangid, latid ja scanflingid.	Laudad ja planshetid.
11 - 9" £ 13 : - : -	£ 13 : 5 : - kuni £ 13 : 10 : -
8" £ 12 : 5 : -	£ 12 : 10 : -
7" £ 12 : - : -	£ 12 : 5 : -
6" £ 11 : 10 : -	£ 11 : 15 : -
5 1/2 - 5" £ 11 : - : -	£ 11 : 5 : -

2 - 4" } £ 12 : - : -	-
2 - 3" } £ 11 : 10 : -	£ 11 : - : -
2 - 3 1/2" } £ 11 : 10 : -	£ 11 : - : -
4 1/2 - 4" £ -	£ 10 : 10 : -
3 1/2 - 3" £ -	-

Paremate sortide ja raskemate spetsifikatsioonide eest tuleb kõrgemalt koteerida. Ettepanek võeti rahulolemisega vastu ja suurem hulk Soome saeveskiomanikke on temaga juba ühinenud.

Toodangu piiramise võimaluste uurimiseks nimetati komisjon, kuna koosolek eriti tähtsaks pidas toodangut võimalikult pea kiitendada.

Nimetatud koosoleku algatusel peeti septembri algul läbirääkimisi Rootsi metsatöösturitega ühise poliitika sihtjoone leidmiseks. Nagu „Svensk Handelstidning“ kirjutab, on lootusi kokkuleppele jõuda tuleva aasta toodangu vähendamise ja minimaalhindade suhtes. „Finnish Trade“.

Vene.

Linatööstuse küsimus. „Ek. Sh.“ käsitleb oma uue numbris pikemalt linatööstuse küsimust. Peasjalikult katsutakse selgitada, miks Vene vabrikute linaeet lõngad ja riie nõnda kallid on. Kõigepealt näidatakse, et lina võrreldes puuvillaga palju vähem valmiskaupu annab, sellepärast et tooresaine kallim on.

Kuid Vene linaeritöötluse saaduste eriti kõrge hind on tingitud veel teistest asjaoludest.

Kujuka pildi saab, kui võrrelda Inglise ja Vene vabrikute saaduste hindu, kusjuures kõigepealt arvestada tuleb veel sellega, et Inglise vabrikant näit. käesoleva aasta maikuu Vene BKKO lina puudast 16 rubla maksis, Vene vabrikud sedasama lina 9 rublaga puuda ostsid.

Linaselõnga puudahinda näeme:

No.	Belfastis.	S. S. S. R-s.	Venemaa enne- sõjaaegs. hinnad.
16	22 rbl. 92 kop.	24 rbl. 66 kop.	13 rbl. 85 kop.
24	35 " 90 "	39 " 17 "	17 " 80 "
36	40 " 60 "	50 " 87 "	25 " 70 "
46	47 " 08 "	76 " 59 "	32 " 40 "

Sellest näeme, et odavama tooresaine hinna peale vaatamata Vene lõng märksa kallim on Inglise omast; sellest selgubki ühtlasi, et asja avitada ei saavat sellest küljest, kui talupojale lina eest vähem maksta, sest siis võivat halva tasuvuse pärast linakasvatust üldse vähendada.

Inglise lõng tulla sellep. odavam, et Inglise vabrikutes tooresainega palju asjatundlikumalt ümber käidavad; oskuse ja suurte kogemuste tõttu valmistavat Inglise vabrikud halvemast materjalist märksa paremat ja väärtuslikumat kaupa kui S. S. S. R. vabrikud. Seisukorra paranemine peab algama S. S. S. R. linatööstusevabrikute tehniliselt paremale järjele seadmisega.

Teated ettevõtete tegevusest.

Türi paberi- ja puupapivabriku a/s juhatus teatab, et 5. septembril s. a. peetud erakorralisel koosolekul otsustati: 1) Seltsi aktsiakapitali suurendada Emk. 25.000.000 peale, mis jaotatud 25.000 akts. 4 Mk. 1.000 (nominaalis); 2) 1 1/2 kuu jooksul, arvates loa saamisest kaubandus-tööstusministeeriumilt, tuleb aktsionäridel iga nende valduses oleva aktsia pealt 800 marka juurde maksta; 3) Need aktsiad, mis punkt 2 ülesantud tähtaja jooksul tembeldamiseks ette pandud ei ole, ehk mille eest sama aja jooksul 800 marka ära tasutud ei ole, tunnistatakse maksusetuks.

Eeltoodud otsus leidis k'nnifust kaubandus-tööstus-ministeeriumi poolt 12. septembril s. a.

Punkt 3 tähendatud järelmaks 4 Mk. 800 aktsia pealt tuleb ära tasuda kuni 27. oktoobrini s. a. G. Scheel ja Ko juures Türi paberi- ja puupapivabriku arvel, esitades originaal-aktsiad.

Müügitühisuse „Muna“ põhikiri on avaldatud „R. T.“ nr. 151/152 - 1925. a.

Uued aktsiaseltsid ja osühisused.

Laevade tõste, lammutamise ja metallide kasutamise a/s. „Wiking“. Tegevusala - uppunud ja randunud laevade ja teiste varanduste ülestõstmine ning lammutamine ja nende kui ka nende peal olevate varanduste ja väärtuste ärakasutamine sise- ja väljamaal; laevade ja teiste ujivate abinõude, samuti ka masin te ja teiste konstruktsioonide omandamine ja kasutamine; laevade, masinate ja teiste metallkonstruktsioonide parandamine ja igasuguste tarvitatud ja tarvitamata metallide ja metallasjade ning metallkonstruktsioonide ostmine, kasutamine ja müümine. Asutajad: Gustav Hüppler, Oskar Grünberg ja Eduard Lensin. Põhikapital: Mk. 5.000.000, mis jagatud 1000 akts. 4 Mk. 5.000.- („R. T.“ nr. 150-1925. a.)

Tähtsamad vähempakkumised.

Kaitseväe varustusvalitsuse keemiaosakond (Tallinnas, Pagari tän. 1, tuba 55) - kinnisel - 8. oktoobril s. a. kell 12 - 20.000 mt. musta kummiga läbi-põimitud kinnituspaela.

Kaitseväe varustusvalitsuse sõjariistade osakond (Tallinnas, Pagari t. 1) - kinnisel - 10. oktoobril s. a. kell 11 - värnitsat - umb. 900 klgr., vaseliini - umb. 3.000 klgr., terpentini - umb. 800 klgr. ja kompressoril õli - umb. 800 klgr.

Tähtsamad enampakkumised.

Metsaoksjonid.

1) 16. oktoobril 1925. a. Haapsalus, Haapsalu metskonna metsaüleva kantsleis, Piirsalu metskonnast 15,29 tiinu, 12 tükis, hinnatud 362.214 mrk.

2) 19. oktoobril 1925. a. Võrus, „Kandle“ seltsi ruumes: a) Erasivere metskonnast 25,76 tiinu, 20 tükis, hinnatud 2.193.696 mrk.; b) Veriora metskonnast 90 üksikut puud ja 8,70 tiinu, 17 tükis, hinnatud 659.561 marka.

3) 20. oktoobril 1925. a. Võrus, „Kandle“ seltsi ruumes: a) Rāpina metskonnast 12,62 tiinu, 13 tükis, hinnatud 988.844 mrk.; b) Orava metskonnast 345 üksikut puud ja 50,08 tiinu, 25 tükis, hinnatud 4.017.760 marka.

4) 21. oktoobril 1925. a. Võrus, „Kandle“ seltsi ruumes: a) Roosa metskonnast 17,22 tiinu, 13 tükis, hinnatud 1.507.280 mrk.; b) Võru metskonnast 11,86 tiinu, 23 tükis, hinnatud 840.795 marka.

5) 22. oktoobril 1925. a. Võrus, „Kandle“ seltsi ruumes: Vastseliina metskonnast 20,03 tiinu, 30 tükis, hinnatud 983.122 marka.

6) 19. oktoobril 1925. a. Rakveres, Rakvere valdajamas: a) Pada metskonnast 20,26 tiinu, 16 tükis, hinnatud 497.672 mrk.; b) Rakke metskonnast 61,50 tiinu, 24 tükis, hinnatud 1.259.111 mrk.; c) Sagadi metskonnast 3,43 tiinu, 4 tükis, hinnatud 211.754 mrk.

7) 20. oktoobril 1925. a. Rakveres, Rakvere valdajamas: a) Rakvere metskonnast 9,10 tiinu, 10 tükis, hinnatud 312.305 mrk.; b) Porkuni metskonnast 53,35 tiinu, 30 tükis, hinnatud 1.633.629 mrk.; c) Roela metskonnast 26,00 tiinu, 8 tükis, hinnatud 1.169.401 marka.

8) 21. oktoobril 1925. a. Rakveres, Rakvere valdajamas Loo bu metskonnast 40,32 tiinu, 38 tükis, hinnatud 1.848.119 marka.

9) 23. oktoobril 1925. a. Imastu asunduses, Tapa metskonna metsaüleva kantsleis: a) Jāneda metskonnast 54,89 tiinu, 33 tükis, hinnatud 1.594.394 mrk.; b) Tapa metskonnast 280 üksikut puud ja 18,14 tiinu, 18 tükis, hinnatud 516.073 marka.

Lähemaid teateid müügiletulevate metsatöökide kohta annavad kohalikud metsaülevad ja Metsade peavalitsus, Tallinnas, Kiriku tän. 4.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud.

Robert Ehlers ja Klaudia Golubeva; Harald Ojasson ja Ilse Ojasson, sünd. Grünberg; Hernhard-Karli p. Villberg ja Helene Antoni t. Rüter; Aleksander Kask ja Amalie Kask, sünd. Jaagumägi; Hans Nuija ja Olga-Marie Nuija, sünd. Pull. (R. T. nr. 151/152-1925.) Joseph (Josep) Girschkoviits (Girskovitsh) ja Jenny Girschkoviits (Girskovitsh); Hans Sarfeldt ja Marie Sarfeldt, sünd. Tammis; Oskar Amberg ja Alide Amberg, sünd. Andevai; Tõnis Hansu p. Männik ja Mari Ado t. Männik, sünd. Soolo. (R. T. nr. 153-1925.) Hindrek Ots ja Juulie Ots, sünd. Kadakas; Rudolf Karli p. Mironov ja Ida Johannese t. Mironov, sünd. Leppeniit; Adolf Georgi p. Straus ja Meeri Straus, sünd. Landeberg. (R. T. nr. 154-1925.)

Varanduse hoolekanne.

Parfen Matvei p. Matvejev'i varanduse üle on hoolekanne määratud. (R. T. nr. 151/152-1925.)

Ärikalender.

11. oktoobril.

Rāpina paberivabriku aktsionäride erakorraline peakoosolek kell 11 homm. Tartus, Suurturg nr. 3, adv. büroo ruumes.

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutel nädalatel on meie era-kokkuvõtte Järele riigi laiaroopalisel raudteel kaupu laaditud järgmisel määral (vagunid):

	19-25. aug.	26. aug. 1. sept.	2-8. sept.	9-15. sept.	16-22. sept.	23-29. sept.
Teravilja ja jahu . . .	83	149	52	40	101	62
Kartulid . . .	2	3	4	21	24	39
Elusloomi . . .	80	88	79	99	71	85
Linu ja takku . . .	—	29	—	3	37	21
Põletispuid . . .	184	177	180	225	217	145
Muud metsa- materjali . . .	359	372	554	478	439	439
Põlevkivi (pea- le laiaroopali- se raudtee tarvituse) . . .	259	289	201	381	261	340
Turvast . . .	9	5	11	7	66	33
Tsementi . . .	46	42	42	84	71	66
Lupja . . .	19	21	7	6	19	11
Muud erakaupa	1197	1213	1041	1052	1011	1197
Kokku . . .	2229	2388	2171	2396	2317	2438
Raudtee veod (peale liiva vedude) . . .	320	312	348	326	340	218
Kokku laadit.	2619	274	2519	2722	2657	2656

Tallinna laiaroopalise raudtee kaubajaama (kõikidesse kauba vastuvõtte punktidesse) on samade

aegade jooksul sisemaalt sisse tulnud (arvesse on võetud ainult vagunisaadetused) :

Teravilja ja jahu . . .	16—22	23—29.	30. juul.	5—11.	12—18.	19—25.
	juul.	juun.	4. aug.	aug.	aug.	aug.
Kartulid . . .	12	4	4	16	27	18
Põletispuid . . .	3	2	1	1	—	1
Metsamaterj. . .	92	13	12	63	84	91
Linu ja takku . . .	271	268	252	198	219	233
Põlevkivi . . .	3	6	7	4	6	9
Turvast.	84	89	72	88	79	83
Muud erakaubad	10	13	9	6	4	6
196	187	185	299	303	310	
Kokku	671	672	650	675	722	751

Rahaturg.

Arvekoja tegevus juulis.

Läinud aprillikuu summaga jõudis arvekoda rekord-arvuni — 1.323,4 milj. marka 5219 tsheki juures. Tshekkide puhastamise juures ilmsikstulnud väärnõustuste kõrvaldamisega vähenes järgneval kuul, eriti veel juunis, läbikäik: 3857 tshekki 5219 vastu 636,9 miljoni summa. August, september ja oktoober on juba siis järgnevad kuud, kus sesooni kõikumise tõttu juba arvekoja läbikäik väheneb.

Vaatamata juuni-juuli kuude nõrgema tegevuse peale, on läbikäigu summa siiski ligi pool korda suurem eelmise aasta omast, nagu järgnevad arvud seda tõendavad (milj. mrk.):

	1923. a.	1924. a.	1925. a.
Jaanuvar	588,0	524,6	1.017,8
Veebruar	416,1	602,7	955,0
Märts	612,5	602,2	1.228,3
Aprill	658,5	687,1	1.323,4
Mai	618,6	738,5	1.032,4
Juuni	637,5	539,3	636,9
Juuli	719,7	951,5	616,7
	4.250,9	4.645,9	6.810,5

Üldsumma vähenemiseks mõjus kaasa ka Harju Panga tegevuse seismajäämine, mis arvekojale keskmiselt kuus 400 tshekki 100 milj. margaga võlgnes. Kuid ka kõikide teiste pankade vahetatud tshekkid osutuvad tuntavat kahanemist väljaarvatud Krediid Pank, mille läbikäigud korralikul alusel seisavad ja endises suuruses.

Üle poole tshekkidest on tõmmatud Eesti Panga osakonna peale, millele järgnevad peaaegu ühesuguste osadega G. Scheel & Co, Tallinna Krediid Pank, ja vähe nõrgemalt E. Rahvapank ja E. Tööstuse ja Kaubanduse Pank.

Linaturg.

(Kaub.-tööstuse minist. majand. teated.)

Lähtis kuulduv. et rahaministeerium viimasel ajal mitmest ringkonnast saanud lnakiu proove. Üllatav olevat nende kõrge kvaliteet, mille peale linaosakond ei olevat lootnud. Linaoõudmisi väljamaalt on kaunis palju, kuid toiminguid ei ole tehtud, sest ostjad katsuvad hinda maha suruda. Vene on sõlminud suuri ostulepinguid Prantsuse ja Belgiaaga. Olles piinlikus rahalises seisukorras, ei pane Nõukogude valitus nii suurt rõhku saadetava lina hinna, kui selle avansi peale. See sünnitab linaturul suuri sekeldusi.

Liverpool'is ei ole veel hinnad kindlaks kujunenud, aga on märgata üldist langemise tendentsi, läbisikku £ 5 tonni pealt.

Dundee's ostetakse vähe, kuigi uus lina vanast odavam on. Hinnad on siiski riskeerimiseks liiga kallid, kuna tööstuse seisukord kuigi lootusrikas ei ole.

Chent'is on linaturg edasi paranemas. Oleks võimalik suuri tehinguid teha, kui lina enam turul oleks. Vana lina endiste hindadega osteti väiksel arvul. Uus lina on osalt keskmine, osalt isegi halb. Üleüldse ei ole tänavune linaosak lootustäratav.

Viimased välisbörsede kursid.

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1924 a.	1925. a.		1924 a.	1925. a.		1924 a.	1925. a.		1924 a.	1925. a.	
	2.X	27.X	2.X	2.X	27.IX	2.X	2.X	15.IX	2.X	2.X	27.IX	2.X
Naelsterling	—	—	—	16.89	18.04	18.03	178.40	192.50	192.50	4.4962	4.845	4.8412
Dollar	4.4918	4.845	4.84	3.76	3.724	3.7265	39.85	39.70	39.70	—	—	—
Prantsuse frank	82.82	102.40	102.80	20.45	17.65	17.50	212	188	188,5	—	—	—
Helveetsia frank	—	—	—	70.85	71.95	71.85	—	—	—	—	—	—
Rootsi kroon	16.885	18.04	18.03	—	—	—	1062,5	1065.5	1067	—	—	—
Soome mark	178.87	192.12	192.10	94.30	93.85	93.80	—	—	—	Praaga		
Daani kroon	27.38	19.95	20.02	61.65	90.15	90.10	698	987	964			
Hollandi gulden	11.61	12.05	12.045	145.65	149.70	149.70	15.46	15.98	15.98	1924 a.	1925. a.	
Eesti mark	—	—	—	—	—	—	9.90	10.60	10.70	2.X	27. IX	2.X
Kuld per unts.	92/1	84/11,5	84/11,5	—	—	—	—	—	—	7	9.125	9.125

Üks naelsterling Londoni pankades . . . . . Mk 1 850
100 Eesti marka Berliini börsel . . . . . Rmk. 1.126

Bensiin, Vene	pd.	590--640
Ameerika		590--640
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.	—
Pesuosooda, väljamaa	pd.	220—230
kodumaa		220
Seebikivi 76/77 ³ / ₀ , Vene		555—575
Värvid, nigrosiin vees sulav, välj.		9200—10000
tsinkvalge väljamaa		1500—1850
tinavalge		1400—1820
ooker		350—430
Väetisained, salpeeter, Norra		—
Tshiili		420
superfosfaat 17—18 ³ / ₀		—
" 18—20 ⁰ / ₀		675
Thomasjahu 17—18 ⁰ / ₀		590—
"		—
"		—
Kaalisool 30 ⁰ / ₀		670—
" 40 ⁰ / ₀		840—
Kainiit 12 ⁰ / ₀	pd.	—
Väävelhapuammoniak		2750
Lubjalämmastik		1850
Paber, rotatsiooni		440
Tsement, Portland, Port-Kunda		
pütt 10 pd. 10 naela	pütt	830
Tsement, Aseri		770
Kriit, toores	pd.	110—115
pestud		125—135
Asfalt		120
Kivitõrv		240—280
Puutõrv		380—450
Lubi		50
Kips, tükkides		25
jahvatatud		35
krohvimise		45—70
Telliskivid, I. sort, tuhat		5500—6000
Tuletikud, origin. kast (5000 toosi)		5900
Tallanahk, Eesti nahast		5400—5600
Ameerika nahast I. s.		6000—6600
" " II. s.		5400—5800
Puumaterjalid, D/BB		—
propsid; 7x7		—
liiprid		—
Põletispuud, sega 20 ⁰ / ₀ okaski, k. sid.		—

Prahid :

Lina		
Tallinn — Stettin	tonn sh.	18/-
" — Ghent	"	20—21/-
" — Dundee	"	32/6
" — Belfast	"	"
Takud		
Puumaterjalid D/B/B/ Standard		
Tallinn — London	sh.	39—41/-
" — E. C. C. P. (Ingl. Ida ja		
Lääne rand)		38—39/-
" — Antwerpen		—
" — Southampton		—
" — Manchester		—
Segakaup		
Tallinn — Stettin	tonn sh.	12—25/-
" — London		—
" — Stockholm, ...	Rk.	10—20/-
Või		
Tallinn — Stettin	tünn sh.	1/6
Kartulid		
Tallinn —	tonn Rk.	—

Tallinna börs kursisedel

		28.IX.	30.IX.	2.X.
1 dollar	O.	372	372	372
	M.	375	375	375
	T.	—	—	—
1 naelsterling	O.	1804	1803	1803
	M.	1819	1818	1818
	T.	—	—	—
100 Saksa riigimarka	O.	8850	8850	8850
	M.	8975	8975	8975
	T.	—	—	—
100 Soome mrk.	O.	937	937	937
	M.	947	947	947
	T.	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	10.000	10.000	10.000
	M.	10.100	10.100	10.100
	T.	—	—	—
100 Daani krooni	O.	8925	8650	8975
	M.	9125	8850	9175
	T.	—	—	—
100 Prantsuse frk.	O.	1755	1755	1755
	M.	1800	1800	1800
	T.	—	—	—
100 Holl. gulden.	O.	14.975	14.975	14.975
	M.	15.200	15.200	15.200
	T.	—	—	—
100 Latti	O.	7150	7150	7150
	M.	7250	7250	7250
	T.	—	—	—
100 Czechosl. kr.	O.	1110	1110	1110
	M.	1135	1135	1135
	T.	—	—	—
1 Eesti kroon	O.	—	—	—
	M.	—	—	—
	T.	100	100	100
100 Itaalia liiri	O.	1510	1500	1495
	M.	1550	1540	1535
	T.	—	—	—
100 Norra krooni	O.	7400	7275	7450
	M.	7600	7475	7650
	T.	—	—	—
100 Belgia franki	O.	1620	1645	1660
	M.	1660	1685	1700
	T.	—	—	—
100 Helveetsiafr.	O.	7200	7200	7200
	M.	7300	7300	7300
	T.	—	—	—
1 Tschervonets	O.	1900	1900	1900
	M.	1935	1935	1935
	T.	—	—	—
1 Austria shilling	O.	52,50	52,50	52,50
	M.	54,00	54,00	54,00
	T.	—	—	—
1000 Ungari kr.	O.	5,05	5,05	5,05
	M.	5,30	5,30	5,30
	T.	—	—	—

Seletused üksi väärivad vähe, kuid tegevus ütleb kõik! Meie suurveski töötab algusest peale ööd kui päevad kolme vahetusega. Jahu hulk, mis turule saadetud, on võitnud meile ikka uusi ja uusi ostjaid ja suurendanud meie äri head kuulsust.

Suurima rahuldustundega näeme, et meie saaduste tarvitajad meie kaupa hinnata oskavad. Kaup ise ja tarvitajad toovad meile ikka uusi sõpru juurde. On ka arusaadav, et eestlased, kes poliitilise iseseisvuseni on jõudnud, ka majandusliselt ärarippumatud tahavad olla. Nad tõrjuvad kindlasti tagasi kõik väljamaa ja muulaste **halvad** jahud, et osta Eesti **head** kaupa.

Suurveski

J. Puhk & Pojad

Tallinnas

Peakontor: Rannavärava puiestee 21

Püülijahu suurveski: Rannavärava puiestee 21

Tartu kontor: Suurturg 12. Tel. 6-63

Pärnu kontor: Nikolai t. 6. Tel. 190

Narva kontor: Tallinna mnt. 5. Tel. 27

Valga kontor: Vabaduse t. 32. Tel. 91

Viljandi kontor: Tallinna tän. 3. Tel. 211

Petseri kontor: Võru tänav 2. Tel. 70